

GLEDALIŠKI LIST

MESTNO GLEDALIŠČE
CELJE

T O V A R N A
E M A J L I R A N E
P O S O D E
C E L J E

NUDI SVOJE PRVOVRSTNE IZDELKE:
EMAJLIRANO POSODO,
POCINKANO POSODO,
BRUŠENO IN SUROVO POSODO,
POKOSITRENO POSODO,
HIGIENIČNE EMAJLIRANE IZDELKE,
KOPALNE KADI,
KOTLE IN RADIATORJE ZA CENTR. KURJAVO,
SENČNIKE VSEH VRST

*

Brzovavke: Emajl Celje — Telefon 22-71

S L A V A

V E L I K I

S L O V E N S K I

I G R A L K I

U M E T N I C I

V Z G O J I T E L J I C I

Č L O V E K U

M A R I J I V E R I

LJUBEZEN ŠTIRIH POLKOVNIKOV IN CELJSKA DRAMATURGIJA 1954

Pogled v moderno svetovno dramatiko in v sodobno gledališko življenje kaže, da tako dramatik kot režiserji iščejo novih poti, novih prijemov, novih tem in novih form. V Franciji, kjer je gledališče že med obema vojnama začelo zapuščati izhrojene gazi psihološkega realizma, vodi danes ali v idealni rožnati svet Anouilhovih komedij (pièces roses), ali v pesimistični, blazno črni, skonstruirani svet njegovih ali Sartrovih dram, v Angliji v poetični misticizem Fryevih oratorijskih iger (Sanje ujetnikov, Gospa, ki je nikar ne sežgite), v pravljčni, a po psihološki analizi in satirični noti stvarni svet komedij Petra Ustinova, v svet skonstruirane stvarnosti — skonstruirane v dobrem smislu — Priestleyevih dram (Inšpektor na obisku), v pirandellovske eksperimente in teatraliko odrskih kramljanj istega avtorja in v Ameriki v naturalizem, v psihoanalizo in anatomiziranje življenja. Skupni imenovalac vseh teh smeri je ob različni idejni tendenci iskanje nečesa novega. Na dlani je, da vsi, eden bolj, drugi manj, beže od standardne realistične konverzacijske drame. Govori se o prerodu gledališča, tu in tam celo o tem, da bi ta prerod utegnil biti prav tako usoden in odločilno pomemben, ko je bila naturalistična renesansa gledališča na prelomu 19. in 20. stoletja.

Gre za umetniško oblikovanje sveta in življenja v nekakem preoblikovanem smislu in ne več za prikaz empiričnega sveta in življenja ali za umetniško oblikovani izrez z njega.

Te nove smeri si le s težavo utirajo pot v svet. Poskusi francoskega novega gledališča med obema vojnama z majhnimi izjemami niso prišli niti iz Pariza, kaj šele čez meje Francije. Vzrok za to je iskati v dejstvu, da se tako imenovana moderna renesansa gledališča in drame od realističnega življenja formalno oddaljuje. Mnogi poskusi v tej smeri so našemu pojmovanju umetnosti sploh ter gledališča in dramatike posebej tuji.

Kljub temu pa imamo kot kulturni narod dolžnost in pravico, da se s temi pojavi seznanimo. S tistim, kar je dobrega, zato, da se oplodi naša dramatika in naše gledališče, a s tistim, kar je slabega in negativnega, zato, da si lahko ustvarimo svojo jasno sodbo, da lahko te pojave odklonimo in da lahko odklonitev utemeljimo in obrazložimo.

Mislím, da je bila ta resnica pri sestavljanju repertoarnih načrtov naših gledališč doslej vse premalo upoštevana. Poleg vseh drugih nalog ima namreč gledališče tudi to nalogo: odpreti svojemu občinstvu pot ali vsaj okno v svet modernega teatra, v svet tipanj in poskusov v moderni dramatik. Gledališče mora s tem širiti obzorje svojemu občinstvu. Vsaj vsako leto enkrat mora uprizoriti delo take vrste, da ga občinstvo spozna, oceni in da si lahko ustvari o njem svojo sodbo. Čas, ko smo sprejemali poročila o dogajanju v sodobni literaturi iz druge roke in se vedno sprijaznili z mnenjem in s sodbo iz druge roke, ne da bi se bili z deli sami seznanili, je za nami. Kakor ni mogoče odkloniti neke trditve, preden jo nekdo sploh pove, kakor ni mogoče obsoditi nekega dejanja, ne da bi ga bil prej sploh kdo storil ali ne da bi bil človek

Peter Ustinov

natančneje proučil, kakšno je to dejanje v resnici, ni mogoče izreči o tem dejanju svoje sodbe, niti ni mogoče te trditve sprejeti ali zavrni.

Isto je z umetniškimi deli, bodisi da gre za slike, kompozicije, literaturo ali gledališče. Prav gledališče mora pomeniti zvezo s svetom. Gledališča v velikih mestih bi morala tej svoji nalogi odmerjati več prostora, več časa, z drugimi besedami, uprizarjati bi morala več modernih, pa četudi problematičnih dramskih del, dočim bi morala gledališča po manjših mestih uprizoriti vsako sezono vsaj eno tako delo.

Težnja, da prikažemo celjskemu gledališkemu občinstvu, kaj se dogaja v gledališkem velikem svetu, da pokažemo, kakšna so dela, ki so na svetovnih odrih v zadnjih letih doživela viharne uspehe, smo se odločili, da vrstimo v letošnji repertoar komedijo Petra Ustinova »Ljubzen štirih polkovnikov«.

KDO JE PETER USTINOV?

Navado, da vsakemu ali vsaj skoraj vsakemu izišlemu literarnemu delu priključijo esej ali informativno notico o pisatelju, imajo samo založbe manjših narodov. Zato je v knjižnih izdajah odrskih del Petra Ustinova zaman iskati kakršnokoli besedo o pisatelju. In ker gre za

mladega človeka, smo te podatke zaman iskali tudi po literarnih zgodovinah in priročnikih. Skopi podatki, ki nam jih je dal na razpolago angleški konzulat, pravijo, da je Peter Ustinov angleški pisatelj ruskega porekla rojen v Londonu leta 1921. Po poklicu je karakterni gledališki igralec, dramski pisatelj, pisatelj filmskih in televizijskih scenarijev ter filmski režiser.

Od cele vrste njegovih filmov smo videli pri nas samo filmsko komedijo *Hotel Sahara*, v kateri je Ustinov igral hotelirja.

Podatki nadalje pravijo, da je Ustinov dobil svojo prvo vlogo v gledališču, ko mu je bilo 17 let, in sicer je igral osemdesetletnega starčka.

V zadnjem času se je začel ukvarjati tudi s televizijo, za katero piše scenarije in v oddajah tudi sam nastopa.

Napisal je tri gledališka dela. Poleg komedije *Ljubezen štirih polkovnikov* še drami *Visoki balkoni* in *Pristanišče iluzij*. Prva zajema snov iz povojne Nemčije, prikazuje politične in človeške obračune med Nemci in zavezniškimi zasedbenimi oblastmi, druga pa slika sredino propadlih eksistenc, življenjskih brodolomcev, ki žive samo še v iluzijah in životarijo v pričakovanju konca svojega bednega življenja.

Ustinov se je predstavil tudi kot gledališki teoretik. V Londonu je izdal študijo pod naslovom *Igre iz ljudstva za ljudstvo*. V tej razpravi analizira široko gledališko publiko in obravnava sredstva za prevzgojo in preoblikovanje njenega okusa.

LJUBEZEN ŠTIRIH POLKOVNIKOV

Petra Ustinova komedija *Ljubezen štirih polkovnikov* je v bistvu duhovita realistična satira na sodobno politično življenje. Ustinov je našel hvaležno snov v številnih zavezniških komisijah, ki vsa leta po končani vojni zasedajo in obravnavajo najrazličnejša vprašanja povojnega razvoja Evrope. Te komisije, v katerih so predstavniki štirih zavezniških velesil, imajo marsikje monopol nad življenjem in smrtjo posameznikov, nad razvojem ali nazadovanjem celih narodov in končno nad resnično usodnimi vprašanji miru ali vojne. Toda kamor koli pogledamo, povsod je delo teh komisij pravzaprav nedelo, zavlčevanje, izigravanje, medsebojno intrigiranje, a vse to pod pretvezo pomembnosti, resnobe in navideznega hotenja, da se stvari uredi.

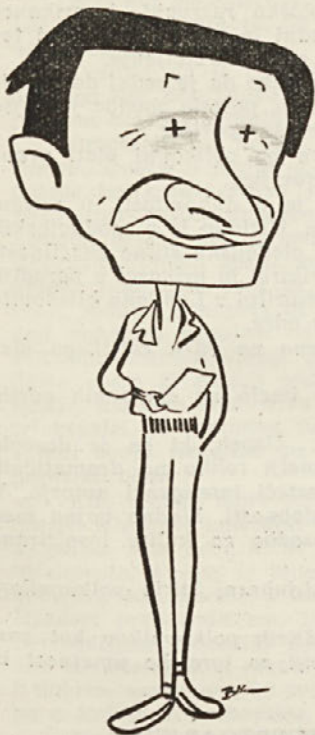
Ustinov je strgal z ene takih komisij gloriolo pomembnosti in v svoji komediji pokazal, da so ljudje, ki so jih v to komisijo delegirale posamezne vlade, malenkostni ljudje, ne pa osebnosti, ki jim je usoda stvari, ki jim je zaupana, resnično pri srcu. Ustinov prikaže te polkovnike kot ljudi, ki se zavedajo nesmisla in brezpomembnosti svojega početja, ki pa vendar na svojih položajih vztrajajo. Ustinov te ljudi razgali, prikaže vse njihove skrite želje, malenkostne skrbi in vsakdanje potrebe, ki jih skrivajo pod svojimi zlikanimi uniformami in pod svojim formalnim dostojanstvom.

Resnica, ki jo hoče Ustinov s svojo komedijo povedati, se glasi nekako takole: malenkostni, vsakdanje majhni, prav nič izredni ljudje se gredo odrešenike človeštva.

Da bi mogel svojo misel bolj jasno izraziti, da bi jo mogel dovolj nedvoumno povedati, uporabi Ustinov nenavaden literarni prijem. V

svoji igri, ki se začne docela realistično, nenadoma dopusti, da nastopita simbolični bitji: poosebljena dobrotu in poosebljeno zlo. Ta dva nasprotujoča si pola se bojujeta v slehernem človeku za odločilni vpliv.

Ko je Ustinov že uporabil tak izreden prijem, gre še dalje: obe poosebljeni simbolični bitji odpeljeta polkovnike na grad, v katerem po znani pravljici spi Trnjulčica, jo obudita in prepustita polkovnikom, da se vsak zase, vsak na svoj način, vsak v tistem času, v tistem zgo-

Režiser Mirč Kragelj (karikatura)

Klišee: Radio Ljubljana

dovinskem razdobju, ki mu je najbolj pri srcu, bori za ljubezen tega pravljničnega bitja.

Vsak izmed polkovnikov tu nastopi takšen, kakršen je v resnici, v vsajih najbolj skritih željah in v svojih najbolj skritih mislih.

Francoz si želi živeti v času sončnega kralja, Anglež v Elizabetinski dobi, Amerikanec, ki nima smisla za zgodovino, bi rad živel v razmerah, ko je v beznicah med gangsterji in stezosledci veljal edinole zakon revolverja in pesti, Rus pa v času carskih epolet z zlatimi resami.

Polkovniki se premaknejo vsak v svoj čas in obujeno Trnjulčico, ki jo vsak izmed njih vidi s svojimi očmi kot tipično žensko svojega

časa, na svoj način snubijo in zapeljujejo. Poosebljeno zlo poskuša doseči, da bi polkovniki Trnjulčico res tudi zapeljali, vendar poosebljena dobrota to vedno v zadnjem trenutku prepreči.

Tako gledamo v Ljubezni štirih polkovnikov pravzaprav štiri ljubezenske epizode v različnih zgodovinskih obdobjih.

Ko so polkovniki postavljeni pred odločitev, ali ostanejo v sanjskem svetu ali pa se vrnejo v svoje vsakdanje življenje, jim k odločitvi pomaga zli duh s tem, da jim pokaže košček sveta, ki jih čaka izven začaranega gradu. Sedaj se izživetji Francoz in psihološko razvrzani Amerikanec odločita, da ostaneja v sanjskem svetu, hladni in praktični Anglež ter primitivni in suhoparni Rus pa se vrneja v resnično življenje.

Komediji smo dodali predigro in epilog, tako da je sedaj dogajanje vse komedije prikazano v obliki sanj. S tem je postala zgodba jasnejša in razumljivejša, obenem pa je dobila realnejše oporišče.

Tako je ta vsebinsko realistična satira po oblikovni plati pravzaprav neke vrsta moderna simbolistična pravljica.

Vrednost Ljubezni štirih polkovnikov je v duhovitosti, v ostrem opazovanju, v slikovitosti in izrednem šarmu. Ustinov je v zgodovinskih vložkih izredno natančno zadel literarne in gledališke stilne značilnosti posameznih dob, vendar pa jih je močno karikiriral in prikazal v parodiji. Ljubezen štirih polkovnikov je po krstni uprizoritvi v Londonu bliskovito z velikanskim uspehom prešla vse svetovne odre.

V Jugoslaviji bo delo prvič uprizorjeno na odru celjskega gledališča.

V ilustracijo uspehov, ki jih je delo imelo na svetovnih odrih, navajam dva odlomka iz kritik:

Gerd Vielhaber piše med drugim: »...Uspeh, ki ga je dosegla Ustinova satira v zapadnem svetu, ne temelji toliko na dramatičnih kvalitetah dela kolikor na fantaziji in blesteči inteligenci avtorja. V bravuroznih dialogih razgalja probleme sodobnosti, hladno vojno med Vzhodom in Zapadom in skriva svojo obsodbo za kulise ironizirane pravljice.«

In Friedrich Rasche: »...Uprizoritev Ljubezni štirih polkovnikov je pomenila naravnost triumfalen uspeh.«

V našem gledališču režira Ljubezen štirih polkovnikov kot gost Mirč Kragelj, absolutent režije na Akademiji za igralsko umetnost in radijski režiser.

ŠE NEKAJ VPRAŠANJ V ZVEZI Z REPERTOARJEM

Načela, ki se jih naše gledališče drži pri sestavljanju repertoarja, so v glavnem naslednja: težišče v komediji, dovolj prostora ljudski igri, uprizorjanje aktualne drame in vsako sezono enkrat uprizoritev enega od eksperimentalnih poskusov sodobnih dramatikov.

Po teh načelih je sestavljen letošnji repertoar, po teh načelih nameravamo sestaviti tudi repertoar za prihodnjo sezono.

Kljub temu, da se zavedamo, da naloga gledališča ni v prvi vrsti v uprizorjanju komedij, smo vendar to načelo upoštevali zaradi posebnih pogojev, v katerih dela naše gledališče. Občinstvo moramo na gledališče šele navaditi. Navajamo pa ga s tem, če uprizorjamo lažja, manj pro-

blematična in tudi zabavna odrska dela, med njimi pa že tudi taka, ki dado veliko misliti, ki človeka pretresejo in ga navajajo k razmišljanju o problemih sodobnega človeka in o svojem lastnem življenju.

Tu in tam se letos v Celju slišijo glasovi, da je stik med gledališčem in publiko prerahel, da se premalo oziramo na želje občinstva in da se premalo trudimo, da bi zasuli prepad, ki že leta in leta zija kot žalostna dediščina preteklosti med občinstvom in gledališčem.

Bolj kot gledališče upošteva želje občinstva, jih ne more upoštevati, ker ne smemo pozabiti, da je to umetniška in kulturno vzgojna ustanova, ne pa zabavišče.

Trditve, da je repertoar pretežek, da je premalo ljudski, niso nič drugega kot dobrodošli izgovori za tiste, ki ne hodijo v gledališče, pa pri tem hlastno zagrabijo za vsako kost, ki se jim ponudi za nerganje.

Preglejmo na kratko letošnji repertoar prav s tega stališča! Tavčarjevo Cvetje v jeseni je izrazito ljudsko odrsko delo. V njem je veliko tistega, kar karakterizira ljudsko dramatiko: romantika, preprosta zgodba, slikovitost, veliko dogajanja, glasbeni in plesni vložki itd. Bratovščina Sinjega galeba spada med mladinska dela, ki jih pozna skoraj vsak slovenski človek, spada med dela, ki niso zanimiva samo za mladino, ampak prav tako tudi za odrasle. Snov je vzeta iz življenja preprostih ljudi, zgodba je napeta in zapletena. Torej zopet delo, ki mu ne moremo pod nobenim pogojem odrehati kvalitete dela za ljudstvo. Podobno je s Kulundžičevimi Slepci. Kljub slabostim, ki jih ta drama ima, je vendarle vzeta iz živega sodobnega življenja, v njej nastopajo zanimivi ljudje, kakršne srečujemo vsak dan. Četudi se zgodba odvija med intelektualci, je zanimiva tudi za preprostega človeka, in sicer zanimiva zaradi svoje tematike za slehernega človeka, ki živi v našem času z odprtimi očmi.

Kdo recimo more odrehati kvalitete ljudskega odrskega dela znameniti Kleistovi umetniki Razbiti vrč? Preprostost, zanimivost in humor so odlike tega dela, ki bi moralo razvneti tako preprostega človeka kot inteligenta. Enaka je stvar z Linhartovim Matičkom, s Shakespearovo komedijo Kar hočete, z Budakovim Klopčičem in z Tiemayerjevo dramo Mladost pred sodiščem. Edini izjemi sta Shawova igra Mož usode in Ustinovljeva komedija Ljubezen štirih polkornikov. Toda tudi ti dve deli sta dostopni in razumljivi slehernemu človeku, ki pride v gledališče z dobrim namenom, ki pride v gledališče kot v umetniško ustanovo, ne pa v krčmo ali zabavišče.

Mogoče je ta utemeljitev enostranska, mogoče je nekoliko preveč poudarjena, v bistvu pa je na vsak način stvarna, resnična in pravilna.

Iz tega je razvidno, da je osnovna težnja gledališča pri sestavljanju repertoarja v tem, da z razumljivimi ljudskimi deli približa gledališče tistim, ki jim je namenjeno.

Nikoli pa gledališče ne bo moglo pristati na to, da bi se približevalo občinstvu s plažo in z malovrednimi deli, ker bi se s tem izneverilo svojemu poslanstvu in bi se izpremenilo iz umetniške ustanove v ustanovo za poneumljevanje, izpremenilo bi se v ustanovo, ki bi bilo škoda zanjo slehernega dinarja in sleherne žrtve.

Če bi ne bilo mogoče premestiti prepada med občinstvom in gledališčem z vsaj povprečnimi in solidnimi deli, potem je bolje, da se

gledališče zapre in da se sredstva, ki so sedaj potrebna za njegovo vzdrževanje, uporabijo v pametnejše svrhe.

Pod nobenim pogojem ne smemo pozabiti na perspektivo: vsako leto bo moralo biti v repertoarju celjskega gledališča manj komedij, manj burk, pa več dram, več resnično umetniških del.

Mislím, da tisti, ki hočejo oprtati krivdo za slab obisk gledališča gledališkemu vodstvu, iščejo zajca v nepravem grmu. Prvič je v tej zvezi treba poudariti, da se stanje nenehno izboljšuje, da imamo n. pr. letos na polovici sezone že skoraj toliko predstav, kot smo jih imeli lani ob koncu sezone (tudi lani smo v odnosu do predlanske sezone dosegli pomembne uspehe), drugič pa je treba poudariti, da so za obisk gledališča malo ali nič naredili tisti, ki so k temu v prvi vrsti poklicani. Tu mislim politične in druge organizacije, mislim delavska prosvetna društva, mislim šolo, mislim vse tiste, ki jim je v našem družbenem razvoju funkcija v tem, da vplivajo na preoblikovanje družbene zavesti našega človeka, da ga navajajo tja, kjer bo našel moralne in človeške vrednote in si jih bo lahko prisvajal, da ga navajajo k literaturi, h gledališču in k umetnosti sploh.

Mislím, da ne smemo živeti v iluzijah. S tem hočem reči, da ne smemo živeti v veri, da bomo zaostalost našega človeka, ki smo jo prevzeli kot dediščino preteklosti, lahko premagali mimogrede, brez naporov in žrtev. Če hočemo razvoj v tem pogledu pospešiti ali celo prehiteti, potem ne smemo nakladati te naloge drug drugemu na hrbet, marveč si jo moramo pametno porazdeliti. Gledališče je doslej opravljal in bo tudi v bodoče opraljalo svoj delež te naloge z vso skrbjo, z vso resnostjo, želeti pa je, da bi z enako skrbjo in z enako vestnostjo to nalogo opravljali tudi drugi.

Samo droban primer: Ko smo uprizarjali Tavčarjevo Cvetje v jeseni, smo se obrnili na vodstva celjskih in okoliških šol s predlogom, naj organizirajo študijske ekskurzije v gledališče. Predlog smo utemeljili takole: Tavčar je pomembna osebnost v slovenski slovstveni zgodovini, Cvetje pa je delo, ki je zanj zelo značilno. Obisk te predstave bo za dijake izredno poučen, ob tem obisku bodo predavatelji slovenske slovstvene zgodovine lahko razpletli svoj pouk.

Odziv je bil slab, za vodstva okoliških šol naravnost sramoten. In kako naj bi se sedaj dijak navadil na gledališče, če ga njegovi vzgojitelji k temu ne vzgajajo? Dom k temu navaja le redkokdaj. Pri vseh tistih, ki od doma nimajo takega vpliva, bi bilo nujno potrebno, da bi to opravila šola. V naših gledališčih je bila pred vojno najhvaležnejša študentska publika. Mislím, da se ne motim, če rečem, da je Ljubljana imela pred vojno približno toliko dijakov kot jih ima danes Celje. Toda procent dijakov, ki v Celju obiskujejo gledališče, je danes neprimerno in sramotno manjši kot procent dijakov, ki je pred vojno obiskoval gledališče v Ljubljani.

Zdi se mi, da so nekateri politični in gospodarski ljudje postali v ocenjevanju gledališke situacije, v ocenjevanju dela gledališča preveč nestrpni. Na eni strani premalo upoštevajo že dosežene uspehe, na drugi strani pa zahtevajo, da bi v velikanskih skokih prehiteli razvoj in da bi dosegli tako rekoč čez noč vsaj povprečen, če ne nadpovprečen gledališki obisk.

Kulturni dvig delovnega človeka je kompleksna naloga. Gledališče je pri tem samo eden od instrumentov in to eden od končnih instrumentov v borbi za ta kulturni dvig. Delo gledališča bo lahko in uspešno, če bodo svojo nalogo prej opravili vsi drugi, z drugimi besedami, če bodo organizacije in šole pravilno vzgajale mlade ljudi, jih navajale k temu, da jim bo postalo gledališče, da jim bo postala umetnost sploh nujna notranja potreba, da bodo v njih zbudile željo po umetniških doživetjih.

NIČ SE NI IZPREMENOLO

So ljudje v Celju (in ni jih malo), ki pravijo, da se zdaj, ko ima Celje poklicno gledališče, ni nič spremenilo od takrat, ko ga še ni imelo. Pravijo, da odigramo v glavnem vse predstave v enem tednu po premieri, nato pa da je gledališče do naslednje premiere zaprto. In tudi to pravijo, da je premier odločno premalo. Na drugo vprašanje sem odgovoril že v prejšnji številki Gledališkega lista, zato se bom tu omejil samo na prvo vprašanje. Ali se res ni nič spremenilo?

Izpremenilo se je, to lahko vidi vsakdo, kdor ima odprte oči. Danes smo v Celju prišli že tako daleč, da dosežejo posamezne predstave brez gostovanj 15 do 20 ponovitev (Bratorščina Sinjega galeba je bila n. pr. v letošnji sezoni uprizorjena dvajsetkrat. Se preden mi kdo ugovarja, priznam, da je to izredna številka, ker gre za mladinsko delo, ki je imelo celo vrsto zaključnih predstav). Poleg tega naše gledališče stalno gostuje v Laškem, Zalcu, Topolšici in Storah, od časa do časa tudi v Konjicah in v nekaterih drugih krajih.

Toda vse kaže, da so v Celju ljudje, ki vidijo gledališče samo ob tistih večerih, ko je zaprto. Priznam, da je takih večerov veliko, priznam, da jih je odločno preveč. Takoj pa tudi povem, da si mi prvi in najbolj želimo, da bi bilo takih večerov čim manj, celo to, da bi jih sploh ne bilo. In še to povem, da tega, da moramo imeti gledališče toliko večerov zaprto, nismo krivi mi, ampak občinstvo. Če bi vsi tisti, ki imajo o gledališču in o njegovih zaprtih vratih toliko povedati, res hodili v gledališče, potem bi lahko že danes imeli na teden najmanj dve predstavi več. Tako pa vse kaže, da nekateri žele, naj bi mi igrali, pa četudi pred popolnoma prazno dvorano, samo da bi se nekje v neko statistiko zapisalo, da je bilo toliko in toliko predstav.

V lanski in letošnji sezoni smo imeli vrsto odpovedanih predstav. Če vzamemo samo primer izredno ljudske, izredno duhovite in izredno uspele komedije Draga Ruth, ob kateri lahko uživa vsak otrok, potem moram celo ob tem izrednem primeru poudariti, da so bile nekatere predstave izven abonmaja tako slabo zasedene, da s plačanimi vstopnicami ni bil poravnani niti električni tok, kolikor ga je šlo na tej predstavi.

Pravico do očitka, da je gledališče prevečkrat zaprto, imamo potemtakem mi, ne pa občinstvo. To pravico imamo zato, ker si mi želimo igrati, saj smo zato tu, toda pred praznimi dvoranami ne bomo igrali.

Pravzaprav me je nekoliko zaneslo, da pišem predirektno, kajti zdi se mi, da tisti, ki so jim te besede namenjene, tega sploh brali ne bodo, saj verjetno niti ne vedo, da izhaja v Celju nekakšen Gledališki list,

kot ne vedo, da gledališki ljudje z vso resnobo in z vsemi napori delamo in to ne zase, ampak prav zanje, za občinstvo, za tisto, ki že prihaja k nam, kot za tisto, ki ga želimo šele privabiti.

POVEJTE NAM SVOJE MNENJE, SVOJE ŽELJE IN PREDLOGE

V vseh številkah lanskega Gledališkega lista in nekajkrat celo v Savinjskem vestniku smo se obrnili na celjsko javnost s prošnjo, da nam pošlje svoje pripombe o našem delu, da nam pove, kaj si želi na repertoar in da nam izreče svojo bodisi še tako ostro kritiko.

Odziv na to našo prošnjo je bil tak, da me je sram povedati. Sploh ga ni bilo. Eno samo pismo, ki ga je pisal dijak gimnazije v Šmarju pri Jelšah. Kje so vsi ostali, kje je celjska inteligenca, kje so celjski delavci, kje je celjska mladina, delavska in dijaška?

To nezanimanje, ta hlad, ki veje iz odnosa do gledališča, nas, priznam, hromi. Oporišča in korektive za svoje delo moramo iskati torej samo v sebi, samo v svojih izkušnjah in v svojih spoznanjih.

Kljub vsemu temu se danes v imenu gledališkega vodstva ponovno obračam na celjsko javnost s prošnjo, da nam pošlje želje in predloge za repertoarni načrt za prihodnjo sezono. Kakorkoli: ustmeno, pismeno, po telefonu, posredno po prijatelju, skratka, kakorkoli, samo da končno slišimo neko resonanco svojemu delu in naporu, da končno lahko spregovorimo drug z drugim, da sprejmemo pametne in dobre predloge, da odklonimo slabe in da obenem povemo, zakaj. Ob tej priložnosti dajem v javno diskusijo prvo osnovo okvirnega repertoarnega načrta kot si ga zamišljam osebno. Pripominjam, da ta načrt še ni prediskutiran niti v ansamblu niti v gledališkem svetu. Do razprave v gledališkem svetu naj bi prišlo šele po Vaših pripombah, po Vaših predlogih.

Prihodnjo sezono bi po tem okvirnem načrtu začeli z večjo ljudsko igro ali ljudsko dramo, recimo s Kreftovo Veliko puntarijo ali s Tavčarjevo Visoško kroniko. Od slovenskih del pride v prihodnji sezoni v poštev ena od Cankarjevih dram (Pohujšanje v dolini Sentflorjanski) in ena ali dve slovenski noviteti. Iz slovenske dramatike med obema vojnama bi uprizorili Brnčičevo dramo Med štirimi stenami. Iz antike bi prišla na vrsto letos posebej za celjsko gledališče prevedena Aristofanov komedija Zborovalke, ki je v tej sezoni nismo mogli uprizoriti. Prihodnjo sezono bi se nato prvič spoprijeli s Shakespearovimi tragedijami, in sicer bi uprizorili Romea in Julijo. Od Molièrovih del bi bil na vrsti Skopuh. Iz obdobja naturalističnega evropskega gledališča bi uprizorili po eno Hauptmannovo in Ibsenovo delo (namenoma tu ne navajam svojega predloga glede konkretnega dela, ampak puščam vprašanje odprto, da bodo lahko Vaši predlogi bolj različni), iz ameriške dramatike bi vzeli O'Neillovo dramo Strast pod brestmi in Millerjeve Vse moje sinove, poskušali pa bi dobiti tudi najnovejšo ameriško dramo iz črnskega življenja Stopi krepko naprej pisatelja Luisa Petersona.

Moderno komedijo bi črpali iz sodobnih francoskih komedijskih repertoarjev, pri delih iz srbske in hrvatske književnosti bi se prav tako omejili na sodobna dela, iz italijanske literature pa bi črpali pri Goldoniju.

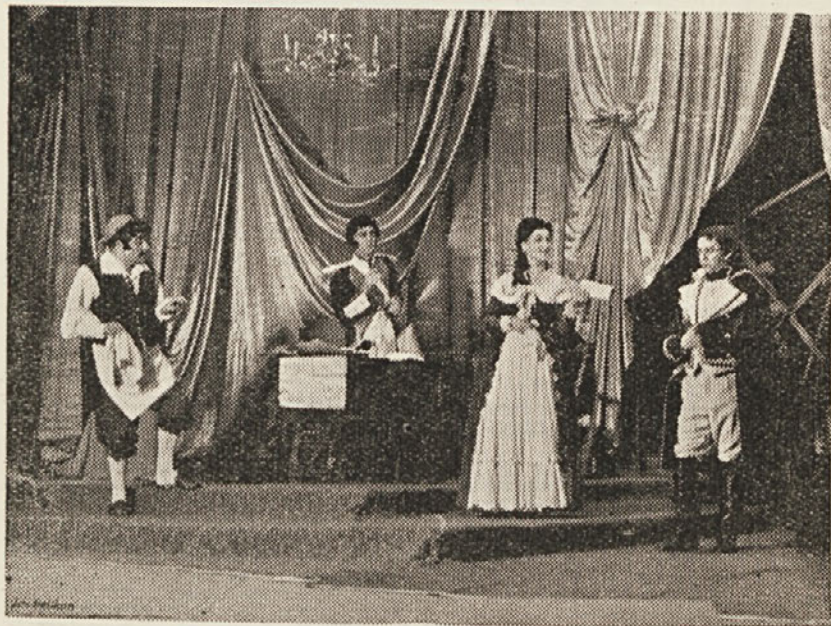
Glede mladinskih del zlasti prosimo, da nam poveste, ali se strinjate z našim sklepom, da uprizarjamo samo realistična mladinska dela, ne pa več pravljicnih. Za to zvrst imamo obljubljeni dve noviteti. Tone Seliškar piše mladinsko igro iz sodobnega življenja, Pavel Golia pa namerava do tedaj končati svojo pustolovsko mladinsko zgodbo, ki smo jo navajali že v Gledališkem listu ob naši lanski uprizoritvi Sneguljčice.

Navedel sem samo nekaj konkretnih podatkov in nekaj splošnih oporišč, da bi vzbudil zanimanje in da bi s tem dosegel, da bo odziv na to našo anketo o repertoarju živ in neposreden.

In zdaj: želim, da bi nas zasuli s predlogi, pismi in željami!

Ne pozabite: naš naslov je: Celje, Štandrov trg 1, po telefonu pa nas dobite na številko 26-60.

Lojze Filipič

F. Mirnik kot Guiseppe, P. Jeršin kot poročnik, N. Božičeva kot gospa in S. Strnad kot Napoleon v Shawovi igri MOŽ USODE. Režija: A. Hieng, scena: arh. S. Jovanović, kostumi: M. Jarčeva.

Foto Pelikan

ZGODOVINA CELJSKEGA GLEDALIŠKEGA ŽIVLJENJA

(Nadaljevanje)

Zanimivo je, da je že dalj časa opazna skrita borba med narodno godbo, ki je bazirala na »zaslužkarskem« stališču in ni hotela sodelovati nikjer zastonj, ter med igralskim ansamblom Celjskega pevskega društva, ki je z velikim idealizmom in nemajhnimi žrtvami vzdrževal slovensko gledališče v Celju. Tudi Celjska posojilnica kot lastnica Narodnega doma je le s težavo uvidevala požrtvovalnost celjskih gledališčnikov ter nikakor ni bila voljna oddajati dvorano zastonj, temveč je zahtevala, da se najemnina točno plačuje, brez ozira na težave, ki jih je imelo Celjsko pevsko društvo. Take razmere so razumljivo hromile veselje izvršujočih članov pevskega društva in njegovega dramskega odseka do dela, ki je zahtevalo le izgubo časa in materialne žrtve, dobiček od vsega pa so imeli drugi. Dr. Ravnihar kot duša gledališkega življenja je moral uporabljati vse svoje taktične sposobnosti, da je kljub vsem težavam vzdržal in krotil preveč temperamentne člane svoje družine.

Z »Lumpacijem Vagabundom« je bila zaključena sezona 1900/1901. Prišla je pomlad in z njo čas, ki ni primeren za prireditve v zaprtih prostorih. Da bi društvo tudi v tem času ne spalo, so sklenili prirediti v poletnih mesecih izlete v celjsko okolico. Dne 18. junija je bila odobrova seja, na kateri so sklenili, da bo prvi izlet skupno s Čitalnico in Sokolom dne 7. julija 1901 v Šmarje pri Jelšah. Na prihodnji seji, ki je bila dne 26. julija, je poročal dr. Ravnihar, da se je Čitalnica vabilu že odzvala, Sokol pa da bo to storil v začetku julija. Pri slučajnostih jo dr. Ravnihar društvenemu odboru naznanil, da *odlaga predsedništvo, ker odhaja iz Celja v Ljubljano*. S težkim srcem zapuščata mesto, kjer je toliko let z vso dušo deloval po svojih močeh za narodno stvar. Nikdar ne bo pozabil požrtvovalnih sodelavcev, ki so delili z njim radosti in tegobe. Leta, ki jih je prebil v Celju, mu bodo ostala vedno v najlepšem spominu.

Naslednjo odborovo sejo, ki je bila dne 6. julija, je vodil že podpredsednik Rafko Salmič. Na tej seji je poročal, da bodo dr. Ravniharju priredila odhodnico vsa narodna društva. V ta namen se bo ustanovil

---

OPOMBA. Naknadno se mi je posrečilo ugotoviti avtorje in prevajalce gledaliških iger, o katerih je bilo zapisano, da mi niso znani. Te igre so: »Vdova in vdovec«. Veseloigra v enem dejanju. Spisal Holbein, poslovenil dr. J. Bleiweis. (Uprizorjena dne 3. VI. 1866.) — »Ultra«. Veseloigra v enem dejanju. Spisal Fr. Šamberk. Poslovenil Fr. Malavašič. (Uprizorjena dne 29. XII. 1867.) — »Pravda«. Veseloigra v enem dejanju. Spisal Roderich Benedix. Poslovenil Janez Globočnik. (Uprizorjena dne 19. III. 1868.) — »Stara mesto mlade«. Veseloigra v enem dejanju. Spisal J. Karzenowski. Poslovenil Josip Stare. (Uprizorjena dne 31. XII. 1891.) — »Bisernica«. Igrokaz s petjem v dveh dejanjih. Spisal Karl v. Holtei. Poslovenil Ivan Kalan. (Uprizorjena dne 18. II. 1900.) — »Martin Smola« ali »Kematografa«. Burka v treh dejanjih. Spisala Oscar Blumenthal in Gustav Kadelburg. Poslovenil Oton Župančič. (Uprizorjena dne 20. V. 1950.) — »Doktor Blažič«. Veseloigra v treh dejanjih. Spisal L. Aronge. Poslovenil Anton Trstenjak. (Uprizorjena dne 1. IV. 1900.) — »Vrban Debeluhar«. Burka v petih dejanjih. Spisal August v. Kotzebue. Poslovenil Vinko Lapajne. (Uprizorjena dne 3. III. 1900.) — Torej to ni bila »slovenska izvirna burka«, kakor je zapisal poročevalec, temveč prevod iz nemščine.

N. Sirknikova kot gospa in S. Strnad kot Napoleon v Shawovem
MOŽU USODE.

Foto Pelikan

poseben damski komite, ki bo poskrbel za počastitev bivšega predsednika. Sprejeta sta bila predloga pevovodje Frana Koruna, da se ponudi dr. Ravniharju dirigiranje ene skladbe pri slavnosti odhodnici in predlog tajnika Volovška, da se imenuje dr. Ravnihar za častnega člana društva. Damskemu komiteju bosta načelovali gospodična Anka Vrečerjeva in Žimjakova. Dr. Ravniharju bo izročeni srebrni lovorjev venec, njegovi soprogi pa šopek cvetic. Odhodnica se določi na 27. julij 1901 od 8. uri zvečer v veliki dvorani Narodnega doma.

Tajnik Miha Korošec je na obnem zboru dne 18. decembra 1901 o odhodnici poročal naslednje: »27. julij je bil dan žalosti za naše pevsko društvo: poslavljaj se je od njega predsednik dr. Vladimir Ravnihar, ki je bil ves čas svojega bivanja v Celju neumorno delaven za povzdigo društva in njegov napredek. Odhodnica, prirejena od vseh celjskih društev, imela je slavnosten značaj in se je vršila v veliki dvorani Narodnega doma. Ob napovedanem času je bila dvorana polna občinstva, pričakujočega slavljenca. V mali dvorani je sviralala pridno Narodna godba. Ko je dr. Ravnihar prišel z gospo soprogo, ga je najprej pozdravil in se obenem od njega poslovil v imenu celjskih Slovencev sploh posebno pa v imenu Čitalnice g. dr. Serneč. Za njim je govoril dr. Dečko kot starosta Celjskega Sokola ter slavil njegovo žilavo delavnost, proseč ga,

naj ohrani vse svoje duševne sile slovenski prestolici, v katero se preseli. Kot ljubelega tovariša ga je slikal g. dr. Karlovšek, ki je povedal tudi par bridkih, a resničnih iz našega narodnega gibanja. Potem ko mu je še g. dr. Vrečko kot njegov bivši šef izrekel zahvalo za njegovo pomoč, je prišla na vrsto glavna točka. V imenu Celjskega pevskega društva se je prišla g. dr. Ravniharju pokloniti deputacija, obstoječa iz g. Salmiča in gospic Roze Žimjakove in Anke Vrečerjeve. Po vznesenih besedah g. Salmiča, s katerimi je osvetlil velike zasluge slavljenca v požrtvovalnem delovanju za naše društvo, je gospodična Vrečerjeva s kratkim nagovorom izročila g. dr. Ravniharju krasen srebrn venec na rdeči blazinici. Napis mu je bil: »Celjsko pevsko društvo dr. Vladimiru Ravniharju v priznanje zaslug 1901.« — Od gospe Ravniharjeve se je poslovila gdč Roza Žimjak, izročivša ji prelep šopek. Videlo se je, da je bil dr. Ravnihar tako ginjen, da niti kot znan duhovit govornik ni našel takoj besed v zahvalo. Njegove prisrčne besede obudile so v vseh srcih navdušen odmev. Mešani zbor zapel je Sattnerjevo »Molitev« in Korunovo »Kaj je ljubezen?«, moški zbor pa Hajdrihovo »Jadransko morje«. — To slovo ostalo bode v vednem spominu članov pevskega društva.

Na istem občnem zboru se je pred objavo izida volitev novega društvenega odbora oglasil k besedi podpredsednik Rafko Salmič. Slavil je velike, neprecenljive zasluge bivšega predsednika dr. Ravniharja, opisal njegovo neumorno in požrtvovalno delovanje v prid CPD ter poudarjal, da je prav on povzdignil društvo do te stopnje, na kateri je danes. V priznanje njegovih zaslug predlaga, da se ga imenuje za častnega člana društva. Predlog je bil z navdušenjem soglasno sprejet. Nato je bil objavljen izid volitev. Ker ni dobil nikdo absolutne večine, je bila potrebna ožja volitev med Rafkom Salmičem in dr. Josipom Karlovškom (tretji kandidat je bil dr. Anton Schwab). Izvoljen je bil Rafko Salmič.

Z odhodom dr. Ravniharja iz Celja in z izvolitvijo Rafka Salmiča za predsednika Celjskega pevskega društva pričenja novo razdobje celjskega gledališča. V kratkih štirih letih je dr. Ravnihar postavil v Celju prve temelje, na katerih so poznejše generacije vztrajno gradile dalje in končno v svobodni socialistični Jugoslaviji dogradili ponosno stavbo celjskega poklicnega gledališča.

Kako močna osebnost je bil dr. Vladimir Ravnihar, je razvidno iz vsega njegovega javnega dela po odhodu iz Celja.

Rodil se je v Ljubljani, dne 6. marca 1871. Njegov oče je bil ustanovitelj »Južnega Sokola in »Glasbene Matic«, mati pa je marljivo sodelovala kot igralka ljubljanske Čitalnice. Tako se je tudi mladi Vladimir že zgodaj začel zanimati za javno življenje. Po končanih pravnih študijah na Dunaju je leta 1895 stopil v službo pri deželnem sodišču v Ljubljani kot pravni praktikant. Zaradi svojega aktivnega sodelovanja v narodnih društvih je bil premeščen v Novo mesto, kjer je takoj postal gibalno vsega družabnega in društvenega življenja. Pod njegovim vodstvom je začela novomeška Čitalnica prirejati gledališke predstave. Leta 1897 je zapustil Novo mesto in državno službo ter se preselil v Celje kot odvetniški kandidat. Tu se je s še večjo vnemo predal javnemu in društvenemu življenju. Bil je odbornik Sokola in Čitalnice ter predsednik Celjskega pevskega društva. Pod okriljem Celjskega pevskega

društva je ustanovil dramatični odsek, ki je pod njegovim vodstvom prirejal redne gledališke predstave. V onih razburkanih časih je tako delo, poleg dela za gospodarsko osamosvojitvev spodnještajerskega slovenstva pomagalo graditi branik proti navalu vsega nemštva na Celje in njegovo okolico. Zahtevalo je od vsakega posameznika mnogo poguma, požrtvovalnosti in vztrajnosti. Leta 1901 je zapustil Celje in odšel v Ljubljano, kjer je leta 1902 odprl lastno odvetniško pisarno. Spoznavši v Celju vso težino naše nacionalne borbe z nadmočnimi silami, je odslej posvetil tako rekoč ves svoj prosti čas delu na prosvetnem polju. Stopil je v zbor Glasbene matice, na prvem občnem zboru ljubljanskega Sokola je bil izvoljen za podstarosto. Po I. vsešokolskem zletu leta 1904 se jo osnovala Slovenska sokolska zveza. Dr. Ravnihar je postal njen starosta. Po prvi svetovni vojni je bil starosta »Jugoslovanske sokolske zveze« po smrti njenega prvega staroste dr. Ivana Oražna. Nekaj časa je bil tudi odbornik »Slovenske matice« in »Dramatičnega društva« ter med soustanovitelji »Akademije«, ki je bila nekaka privatna univerza. Med svoje ustanovitelje ga je štela tudi »Društvena godba«, ki ji je bil tudi podpredsednik. Po svojem preosnovanju je društvena godba dobila naslov »Slovenska filharmonija«, ki je potemtakem predhodnica današnje »Slovenske filharmonije«. Glasbena Matica je dr. Ravniharja po prvi svetovni vojni leta 1918 počastila s predsedniškim mestom, ki ga je obdržal vse do leta 1948, ko je italijanski visoki komisar zahteval njegov odstop.

Prizor iz Shawovega MOŽA USODE. Poročnik (P. Jeršin), Guiseppe (F. Mirnik) in Napoleon (S. Strnad).

Foto Pelikan

Omeniti moramo še politično delovanje dr. Ravničarja. Pri državno-zborskih volitvah leta 1911 ga je narodno-napredna stranka kandidirala za poslanca volilnega okraja Ljubljana-mesto. Poslanec je bil vse do zloma Avstro-ogrske monarhije. Bil je tudi poslanec Kranjskega deželnega zbora. V prvi narodni vladi Slovenije je bil poverjenik za pravosodje. Na tem svojem mestu je ostal — nekaj časa je bil tudi poverjenik za socialno skrbstvo — do leta 1922, ko so bila poverjenišтва ukinjena. Tega leta je bil izvoljen v občinski svet ljubljanski, čigar član je bil, izvemši dobo komisariata, vse do leta 1942, ko je italijanski okupator razpustil občinski svet. Leta 1935 je bil imenovan za ljubljanskega župana. Kasneje, ob spremenjenih političnih razmerah, je bil podžupan do razpusta občinskega sveta. Po spremembi ustave leta 1930 je bil izvoljen v prvi senat kraljevine Jugoslavije kot nosilec liste senatorjev Dravske banovine. Danes — leta 1954 — je še aktiven odvetnik, ki mu je odvetniška zbornica ob njegovem 50-letnem poklicnem jubileju pred kratkim priredila časten večer.

To je življenjska pot moža, ki ga je zgodovina zapisala med prve utemeljitelje celjskega slovenskega gledališča.

RAFKO SALMIČ IN CELJSKO GLEDALIŠČE

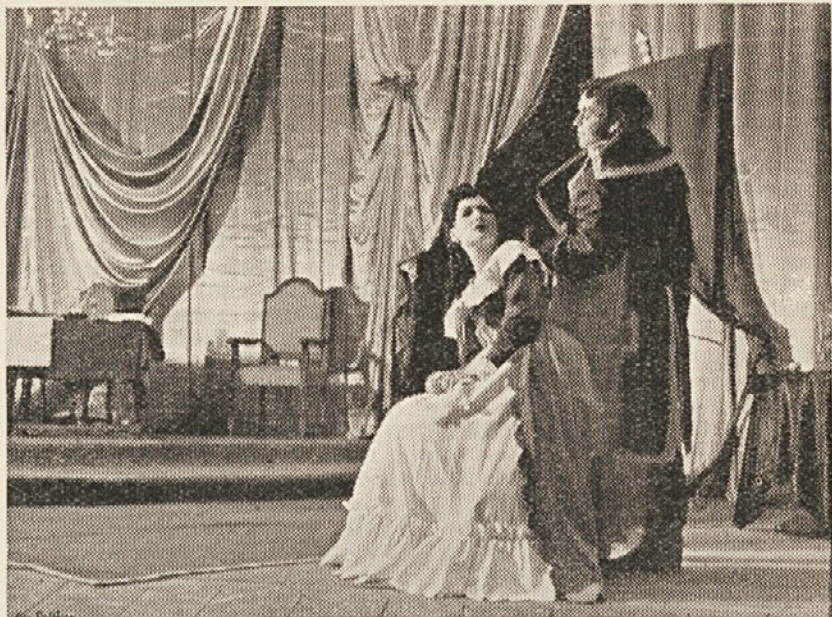
Novi predsednik je že na prvi odborovi seji, ki je bila 18. decembra, sprožil razgovor o repertoarnem načrtu za sezono 1901/1902. Na povabilo Čitalnice, da bi dramski odsek CPD sodeloval pri Silvestrovem večeru, so sklenili uprizoriti Koste Trifkoviča veseloigro v enem dejanju »Srečno novo leto!«, kot otvoritveno predstavo nove sezone pa naj bi se uprizorila Jurčič-Govekarjeva ljudska igra »Deseti brat«. Za vlogo Krjavlja naj se povabi član slov. Deželnega gledališča v Ljubljani Anton Verovšek. Premiera naj bi bila 19. januarja 1902.

Dne 1. januarja 1902 je poročal tajnik Dobršek, da je veseloigra »Srečno novo leto« občinstvu izredno ugajala in da so igralci in igralke kar tekmovali med seboj ter želi za res fino igranje buren aplavz. Glavno vlogo je imel Rafko Salmič, ki je tip postarnega strica dobrovoljčka krasno pogodil in vzbujal prisrčen smeh. Vlogo mladega zakonskega moža, ki na Silvestrov večer odide v gostilno in pusti doma soprogo samo, je igral izborni g. dr. Karlovšek, vlogo užaljene soproge pa gospa dr. Karlovškova, ki se je istotako odlikovala. Hišno je predstavljala gđc. Dobrškova z lepim uspehom.«

Anton Verovšek je sporočil, da zaradi repertoarnih prilik ljubljanskega gledališča ne more sprejeti povabila za gostovanje. Zaradi tega je prevzel vlogo Krjavlja Rafko Salmič. Ker ima 19. januarja Čitalnica plesno prireditev, so premiero »Desetega brata« določili za 12. januar.

O tej predstavi nam je ohranjeno tole poročilo društvenega tajnika Ivana Dobrška: »Deseti brat« je pokazal svojo privlačno silo tudi na našem odru. S svežim realizmom črtane postave, Jurčičev motiv z vso svojo romantiko, razpletan v celo vrsto dramatičnih efektov in pristno narodni duh, vrhu tega Pahorjeve pevske točke, pridobitev so tej igri na slovenskem odru trajen uspeh, ki tudi na našem odru ni izostal. Ni mogel izostati: režiser g. Salmič, dirigent g. Korun. Vse vloge brez izjeme našle so izbrane zastopnike. Na eni strani junakinja igre, grajska

*Nada Božičeva kot gospa in Slavko Strnad kot Napoleon v Shawovem
MOŽU USODE.*

Foto Pelikan

Manica, gdč Jela Sernečeva. Njena decentna igra, vendar polna temperamenta, je s svojo dovršenostjo pripomogla obilo k sijajnemu uspehu večera. No, grajska Manica sme pač biti zadovoljna s svojim partnerjem Kvasom, ki je s finim, dušepolnim, a preprostim nastopom tvoril blagodejen kontrast z Marjanom s Polska, katerega nam je v vsej strasti zavrženega ljubimca podal g. dr. Schwab. Na drugi strani pa Krivčeva Franica, v kateri vlogi nas je s svojim simpatičnim nastopom presenetila gdč. Miklavc. Hudo njeno mater Nežo predstavljala je izborna gdč. Ema Dobršek, ki je imela zopet v čevljarju Krivcu, g. Makovcu vrednega partnerja, originalnega v maski in igri. In tako pridemo na »originale«, kakor bi rekel stric Dolef. Da, originalen je bil naš Dolef Gornik. Podal nam ga je z vsekakor imenitno drastiko g. dr. Karlovšek, vendar ga ni nikjer zapeljala vloga do pretiravanja. Tudi govor je bil originalen, maski kaj prikladen, le žal, da je bil vsled tega tu pa tam nekako nerazločen. S svojim nastopom je Dolef znal vzbuditi živahno veselost. — Najzanimivejša oseba v vsej igri pa je Martin Spak, deseti brat. Vglobiti se v to vlogo in jo enotno izpeljati, je igralcu težavna stvar. Na eni strani plemenit značaj, ki pomaga, kjer le more, akoravno sam raztrgan in bos, na drugi strani poln strastnega sovraštva do lastnega

očeta in do polbrata, nudi Martin Spak igralcu obilo težavnih dramatičnih momentov, tako posebno v prizorih z očetom Piškavom in pozneje z Marjanom. G. Spindler podal nam je desetega brata mojstrsko. Pridobil je občinstvo že v prvem dejanju popolnoma, tako da ga je, ko se je v drugem dejanju prikazal na oder, burno aklamiralo. Najoriginalnejši tip cele igre pa je kočar Krjavelj s svojo kozo. Podal nam ga je g. Salmič. Dovršno karakteriziranje, izvedeno v vseh podrobnostih z vso le g. Salmiču lastno iznajdljivostjo v komičnem kretanju, je njegov Krjavelj, smelo trdimo, nedosežen. Da občinstvo s hrupnim odobravanjem ni štedilo, je umevno. Že samo ta Krjavelj zagotavlja igri tudi na našem odru trajen uspeh. — Izmed manjših vlog moramo omeniti Piškava, katerega nam je s priznano dovršenostjo predstavljal g. Rebek. Obrščaka, ki se je posebno dobro podal g. Stauerju, graščaka Benjamina (g. Golar) in fino izvedenega zdravnika Venclja (g. Terček), zaostal pa tudi ni sodnik Mežon, katerega je jako dobro pogodil g. Založnik. Ravnotako kmetje Matevžek, Peharček, Miha izpod Gaja in Dražarjev Francelj (gg. Makovec, Dobršek, Lajovic st. in Fabiani). — Orkester pod vodstvom g. Koruna se je držal tokrat povsem na višini. Poznalo se je takoj, da sodelujejo v njem virtuozne moči. Žal, da je naš oder akustično jako slabo urejen. Tudi pianissimo pevca na odru bi moral prevladati orkester, a tukaj ne pride niti najmanjši glas do popolne veljave. Petje na našem odru s spremljevanjem orkestra je jako nevhvalno. Na prednašanje ni misliti. Simpatični sopran gđ. Miklavc v divni narodni »Dekle na vrtu zelenem sedi«, je prišel še do veljave, krepki tenor g. Makovca pa se je v pesmi čevljarja Krivca z orkestrom popolnoma zamešal. Polni bariton g. Stauerja v krasni »En starček je živel« z zborom tudi ni dosegel popolnega uspeha. Uspeh, ki ga je dosegel g. Spindler s svojo pesmijo, je pripisovati bolj njegovim izbornim igri. Pač pa so dobro uspeli zbori v Obrščakovi gostilni in zbor lovcev v tretjem dejanju. Sploh sme biti Celjsko pevsko društvo na celo uprizoritev ponosno. Dvorana je bila razprodana. Mnogo občinstva se je moralo vrniti, ker ni dobilo prostora. Vsekakor se bo moral torej igra ponoviti.

Čisti dohodek predstave »Desetega brata« je znašal 444 Kr 82 vin (bruto 590 Kr 82 vin, izdatki za godbo 146 Kr). Od bruto dohodkov je bilo treba plačati še dr. Einrichu, zastopniku dramaturga Frana Govekarja 8% tantieme. Sklenili so prositi Govekarja, da zniža tantijeme na 5% s pripombo, da bodo v tem primeru igro ponovili.

Navdušeni nad velikim uspehom »Desetega brata« so na seji dne 13. januarja sklenili, da uprizore še v sezoni 1902/1903 »Rokovnjače« in Ipavčevo opero »Teharski plemiči«. Naročili so kapelniku Korunu, da takoj oskrbi potrebni notni material.

Repriza »Desetega brata« je bila dne 26. januarja 1902. Obisk je bil zelo slab, igralo pa se je še bolje kot pri premieri. V bodoče ne kaže ponavljati nobene igre več — četudi od vrednosti »Desetega brata« — so konstatirali na seji dne 29. januarja 1902.

Premiera Jurčič-Govekarjevih »Rokovnjačev« je bila dne 9. marca 1902. Uspeh je bil še večji kot pri »Desetem bratu« — saj je znašal kosmati dohodek predstave 637 Kr 80 vin. O predstavi je priobčila »Domovina« tole poročilo: »Pretečeno nedeljo (9. marca 1902) so igrali v Narodnem domu v Celju narodno igro v petih dejanjih s petjem — »Ro-

kovnjači«. Veselili smo se na to po Slovenskem proslulo igro in ne zastoj. Že ob pol osmi uri je bila dvorana natlačeno polna, mnogi niso dobili prostora in so se morali vrniti. Bili smo radovedni, kako bodo naši diletantje izvršili svojo težko nalogo — ker igra ni lahka. — In od dejanja do dejanja je raslo navdušenje občinstva in ploskanje ni bilo prisiljeno, kakor mnogokrat, da se samo pohvali požrtvovalnost in trud, če se že ne more pohvaliti dotičnik sam — ampak ploskali smo s srčnim veseljem v zahvalo našim igralcem, ki so svoje vloge izvrstno rešili ter nam priredili res krasen večer. Kdo ni z veseljem gledal veselega junaka Mozola (g. Salmič), ki vzame pet rokovnjačev na vsak prst. Kdo bi se ne smejal njegovim pristno domačim dovtipom in filozofično smešnim razmotrivanjem. Bil je krasen ta Mozol. In nič manj ni bil izboren rokovnjaški glavar, simpatični Nande alias Gropa (g. Spindler), izboren kot glavar s svojim moškimi, ponosnim nastopanjem in krasen — popolnoma naraven kot ljubimec! In njegova Polonica — to je res lepo dekle, naivno ljubeča devojka, s katero se veselimo v veselih trenutkih in katere bol je naša bol. Igrala je gđ. Sernečeva Polonico nepretirano in ljubko in je mnogo pripomogla k velikemu uspehu igre.«

(Nadaljevanje prihodnjič)

Prizor iz Kleistovega RAZBITEGA VRČA. V prvem planu: Z. Cervinkova (Marta), M. Horvatova (Eva), J. Albrecht (Walter) in M. Brezigar (Adam).

Foto Pelikan

E R N S T D E U T S C H KAKO JE REINHARDT DELAL Z IGRALCEM

Ob stodrugem obletnici rojstva slavnega nemškega režiserja Maksa Reinhardta, pri katerem je igrala tudi pokojna velika slovenska igralka Marija Vera, objavljam dva prispevka iz knjige Reinhardt in njegovo gledališče, založba dr. Eysler & Co, Berlin 1918; zbornik sta uredila E. Stern in H. Harald, uvod pa je napisal Hugo von Hoffmannsthal. E. Deutsch, avtor tega članka, je danes eden največjih nemških igralcev.

Urednik

Dopoldne. Vaja se pričinja. Iz dnevne luči v prašno mračnost teatra. Tipanje skozi temne vrste parterja, roka polzi po suknu oblazinjnih sedežev. Oči tipajo v temo. Oder spredaj je svetel izrez v plavkasto zameglenem soju. Slabotna dnevna svetloba pada od zgoraj skozi viseče zastore. Oder je prazen — nekaj neurejenih kulis stoji ob strani. Ta prazni oder! Njegova nedotaknjenost! Igralca vznemiri kot slikarja nedotaknjeno razpeto platno.

Igralci prihajajo drug za drugim. Počasi kot v snu. Zadržanost v potezah. Iz teme spodaj iz prve vrste parterja se izluščita lice in postava režiserja Reinhardta. Igralci se ozirajo k njemu. Notranje vznemirjeni, vendar na zunaj ravnodušni. Zmes miru in nemira je v njih. Reinhardt drži knjigo v roki. Njegov izraz je popolnoma brezbrizen. Jutro mukoma oživlja in prebuja te ljudi večera. Fantazija je mrtva. A vemo, da jo moramo sprostiti. Bojimo se. Najkrepkejše volje je treba. Vse, kar na vajah v treznosti dopoldneva pridobimo, zaživi v dvojno močjo v vznemirjenjih večera. Umetna luč, ki razsvetli oder za vajo, ne nadomesti večernega razpoloženja, režejo in motijo jo žarki dnevne svetlobe. In vendar sovražnost hladne dnevne luči, ki prodira vsepovsod in ki hoče notranje življenje razdvojiti, končno le deluje kot nasprotje. Nenadoma vidimo, da se najhujše bolečine umikajo v sijočem poldnevu na beli pločnik med množico ravnodušno hitečih ljudi.

Reinhardt nas prikljče iz prvotne ravnodušnosti. Oklevajoče pričnemo. Osramočeni. Prisluhujemo v sebe. Lastni glas nam je tuj. Nenadoma pa nas prebudi neki zvok, znani zven lastnega glasu! Melodija plašno tipa. Reinhardtov pogled odgovori s pobilskom zanimanja. Pridušeno vrže med tekst poudarek. Njegovi pogledi so vztrajno uprti v igralca. Spet vmes notranji zastoj. Reinhardt vzame knjigo, poslušamo — na pol nemirni, da bi razumeli, na pol z igranim odporom v zadregi. Notranjih ovir nas je sram. Spet je spodletelo. Nisi prepričal. Trpiš. Reinhardt se zapre vase, vse kaže, kot bi njegova pozornost popustila, da nam da čas, da pridemo preko zmedenosti v sebi in se notranje ujamemo. Prizanaša nam. Če potem začuti v nas ton zagona, ga neizprosno zgrabi, ne izpusti nas več, ne dovoli nikakega popuščanja. Muči — priganja — osvobaja vsakega oklevanja. Ponovi. Se enkrat držimo vajeti, jih napenjamo in popuščamo, dokler ne preidemo nevarnega mesta. Ko se enkrat ogreješ, se razblinijo vse ovire. Ritem silne napetosti in utrujenosti polje. Reinhardt ga zgrabi in obvlada, ga uravnava. Predamo se

igri. Čutimo partnerja, njegov obraz, njegov pogled, njegovo postavo, njegovo snubljenje in njegovo nasprotovanje, njegova upanja in njegovo borbo. Reinhardt veže glasove in trga razdalje vsaksebi, drži nas v zanosu in nas sili nazaj v sinkope. Izčrpan se spusti igravec, ki je zapustil sceno, v ozadju odra na kak stol ali zaboj in se trudi, da bi obvladal notranje razburjenje in da se ne bi raztresel za kulisami izven območja fantazije. Poteze se umirijo. Igravec ostane koncentriran do ponovnega nastopa, ko se preda spet igri.

Reinhard ima svojo knjigo, mi svoje vloge. In knjiga in vloge in ideje se pretaplajo in bogatijo v tokovih mišljenj. Kar je bilo črka in misel, postane čustvo, in kar je bilo čustvo, postane notranja slika. Lepe in žive so sanje na prazni sceni. Negotovi koraki iščejo tal. Končno nam potisnejo mizo in stol in steno in stopnice, obdajo nas barve. Naša sila mora priti vanje. Mi ogrevamo mrtve stvari. Ograja pri stopnicah nam omogoči krettnjo, ki bo pojasnila našo bol ali naš ponos. Stol priključuje naše opotekajoče korake, okno nam privabi ljubezen na ustnice, Veter, drevesa govorijo. Nemirno se nam vriva stvarstvo, se izteka v nas in nas oblikuje. Nobena stvar nima pravice biti na odru, ki je nismo priključali k življenju mi igralci.

Rekviziter pride po prstih k Reinhardtu do rampe in ga vpraša: »Rdeča preproga tudi igra z nami, kajne?«

Ta beseda odkriva smisel teatra.

Prevedla Zora Filipič

G E R T R U D E I S O L D T R E I N H A R D T I N M L A D I I G R A L E C

Dečkov sen se je uresničil. Na deskah stoji. Oprema je skopa. Neshetokrat je bil poslušalec in gledalec, ustvarjal si je »ideale«, obiskoval dramske šole ali se učil pri velikih igralcih, sedaj pa je ostalo od vsega navdušenja le trepetanje od negotovosti. Polagoma pa mu da osebni stik s tistimi, za katere se mu je prej dozdevalo, da kraljujejo v nedosegljivih višavah, notranji mir, oči se mu odprejo — sprevidi pomanjkljivosti drugih in lastno ničevost. Čas velikih dvomov trešči mladega igralca v nevarni kaos, iz katerega pa ga lepega dne odreši neko spoznanje. Igralčeva sila zavisi le od sugestivnosti. Čute nestvora — publike je treba prikleniti. Uho z blagovročjem ali prodornostjo glasu, oko z lepoto, intenzivnostjo in slikovitostjo. Oboje, oko in uho naj se nato spojita, da se prebudijo vsi toni čustvene skale od najrahljše radosti do globokega pretresa bolečine.

Te sugestivne moči tudi največji genij med igralci ni iztrgal zgolj iz sebe samega. Podpirajo ga kostum, scena in razsvetljava. Kmalu pa

začuti, da je to, kar je dosegel, šele prva stopnica na neskončni lestvi. Kakor koli v njem žive hotenje, častihlepje, delo, ljubezen do umetnosti in želja po uspehu, čuti, da še ni v njem vseh sil, ki bi ga gnale naprej. Nekega dne pa spozna, da je tisti, ki mu bo pomagal, blizu. Pobledi, kajti pred njim stoji nekdo, ki je tako bogat, da je lahko s preobilico svojih zakladov razsipen. V čem je to bogaštvo? Nič drugega, kot neznanška moč sugestivnosti, ki jo prenaša na igralca. Nikoli mladi igralec ne začuti, da ga režiser v nekaj sili, pač pa pod njegovim vplivom pride do veljave vse pozitivno. Prišlo je torej do nekega pronosa, lahko bi rekli do poplemenitjenja, kot pri drevesu; kajti vse izrastke so odstranili, moč pa, ki je že bila, je z dovodom novega, tujega in plemenitega elementa dosegla višek zmogljivosti. Ves ta proces bi lahko postal nevaren, če bi ne ostala nedotaknjena temperament in duhovna samostojnost objekta — igralca,

Prevedla Zora Filipič

H. v. Kleist: RAZBITI VRČ. Režija: A. Hieng, scena: arh. S. Jovanović.
Foto Pelikan

V MESECU JANUARJU SO SLOVENSKA GLEDALIŠČA PRIPRAVILA NASLEDNJE PREMIERE: V drami SNG v Ljubljani je bila premiera Huxleyeve drame *Giocondin nasmeh* v prevodu Jara Dolarja, v režiji Slavka Jana, v scenski opremi Nika Matula in Mileta Koruna in v kostumski opremi Miije Jarčeve. Premiera te drame je bila obenem 30-letnica umetniškega delovanja velike slovenske igralkе in vzgojiteljice mladega igralskega naraščaja, *Vide Jan — Juvanove*.

Številnim zastopnikom jugoslovanskih gledališč, ki so jubilatki čestitali na odprti sceni, se je pridružil tudi zastopnik celjskega gledališča, ki ji je v imenu ansambla in vodstva čestital in ji izročil darilo.

V Mestnem gledališču v Ljubljani je bila v januarju premiera Priestleyeve drame *Čas in Conwaynevi*. Dramo je zrežiral Broni Batelino, insceniral pa jo je akademski slikar Milan Butina.

Tudi Drama SNG v Mariboru je imela ta mesec premiero Huxleyeve drame *Giocondin nasmeh*. Zrežiral jo je sam prevajalec Jaro Dolar, insceniral pa Vladimir Rijavec.

Slovensko narodno gledališče v Trstu je v dvorani na Škednju pri Trstu imelo premiero Seliškarjeve *Bratovščine Sinjega galeba* v dramizaciji Lojzeta Filipiča, v režiji Jožka Lukeža in v inscenaciji Franca Cesarja.

Prešernovo gledališče v Kranju je tik pred novim letom uprizorilo Grimmovo pravljico *Trnjulčica* v odrski priredbi Saše Škufce.

Gledališče za Slovensko Primorje je imelo v Zadržnem domu v Vipavi premiero mladinske igre *Veliko potovanje*, delo sovjetskega pisatelja N. J. Šestakova v priredbi Emila Smaska.

FRANCOSKA GLEDALIŠKA REVUJA LA REVUE THEATRALE je v svoji lanski 24. številki objavila obširno poročilo o delu jugoslovanskih gledališč, ki ga je napisal Ozvaldo Ramovš z Reke.

Pisec govori v svojem poročilu o tem, da so postala jugoslovanska gledališča v zadnji sezoni samostojnejša, da so umetniška vodstva pri sestavljanju repertoarnih načrtov neodvisna od mnenj državnih organov in od partijskih vodstev, ki se v delo gledališč vključujejo samo kot kritični, ne pa kot direktivni organ. Nadalje poroča o prehodu na kolektivno upravljanje gledaliških ustanov, govori o volitvah upravnih odborov in umetniških svetov ter razčlenja kompetence vodilnih organov.

Po tem uvodu preide pisec na pretres vidnejših jugoslovanskih gledališč. Omenja in razčlenja repertoar Jugoslovanskega dramskega in Srbskega narodnega gledališča v Beogradu, dalje Hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu in Hrvatskega gledališča na Rijeki.

Poleg tega, da nekatere naslove napačno prevaja v francoščino (tako je n. pr. prevedel naslov Krleževe drame *Gospoda Glembajevi* z *Monsieur Glembaj*, naslov Kulundžičeve drame *Slepci* pa z *Monde sans yeux*) je k temu sicer dovolj objektivnemu in dovolj obširnemu poročilu Ozvalda Ramovša pripomniti še to, da niti z besedo ni omenil Slovenskega narodnega gledališča, ki po enodušni sodbi kritike spada med najboljša jugoslovanska gledališča.

Mislím, da bi morali v mednarodne gledališke revije, ki jih bere najširši krog gledališkega občinstva, popisovati taki ljudje, ki imajo jaseu pregled o gledališkem dogajanju v Jugoslaviji in ki imajo tudi dovolj jasno kritično sodbo in sposobnost pravičnega vrednotenja posameznih predstav in pa umetniškega nivoja posameznih gledališč.

La Revue théâtrale izhaja v Parizu. V uredniškem odboru je med drugimi tudi Jean Louis Barrault, v častnem uredniškem odboru pa so: Bertold Brecht, Ervin Piscator, Jean Cocteau, Gabriel Marcel, Julien Romains, Armand Salacrou, Jean Vilar in E. F. Burian. Med dopisniki revije so: prof. dr. Jožef Gregor, Alfred Gehri, Jean Vincent (Santiago), Svent Erichsen (Kopenhagen), Toini Haggu (Helsinki), Ana Paitazi (Atene) in Ozvaldo Ramovš (Rijeka).

HUDO KRIZO POKLICNIH GLEDALIŠČ v manjših mestih zelo poučno ilustrira dejstvo, da so zaradi pomanjkanja denarnih sredstev zaprli poklicno gledališče v nemškem mestu Ingolstadt, ki ima približno 50.000 prebivalcev. Po ostri razpravi v mestnem svetu je zmagala stranka, ki je zahtevala, da se gledališče zapre, s 16 proti 15 glasovom. To se je zgodilo kljub temu, da je imelo omenjeno mesto svoje poklicno gledališče neprekinjeno že 170 let. Poročilo o tem sili človeka k misli, da je izredno visoki življenjski standard, ki ga je dosegla Zapadna Nemčija po vojni, tako visok tudi zatogadelj, ker sedanji oblastniki nenavadno mačehovsko režejo kruh umetniškim in znanstvenim ustanovam, zlasti tistim umetniškim in gledališkim ustanovam, ki se nočejo spremeniti v zabavne zavode ter se na ta način umetno obdržati pri življenju.

ERVIN PISCATOR — ŠESTDESETLETNIK. Znani nemški režiser Ervin Piscator je slavil decembra lani šestdesetletnico. Rodil se je leta 1893, študiral v Münchenu in kot 22-letni režiser — asistent odprl svoje prvo gledališče v Königsbergu. Po prvi svetovni vojni je stopil v Komunistično partijo in ustanovil v Berlinu svoje znano Proletarsko gledališče. Leta 1926 je režiral v Državnem gledališču v Berlinu Schillerjeve Razbojnice v sodobnih kostumih. S Tollerjevimi modernističnimi dramami, ki jih je zelo svobodno dramaturško predeloval, je nato začel serijo revolucionarnih avantgardističnih predstav v svojem gledališču, ki od leta 1927 naprej nosi ime Piscatorjevo gledališče.

Ervin Piscator je začel uvajati v svojem gledališču tako imenovano masovno režijo, v kateri so prišle do izraza zelo detajlno naštudirane množične scene, dočim je igralca posameznika potisnil v ozadje. Druga značilnost njegovih režij je v tem, da je izredno veliko uporabljal tehnične pripomočke in uprizarjal predstave, pri katerih so tehnični efekti preraščali igralca in dogajanje na sceni sploh.

Leta 1933 je Piscator pred Hitlerjem pobegnil v Moskvo, od koder je potem preko Pariza prišel v New York in tam delal kot direktor študijskega gledališča vse do konca druge svetovne vojne. Po končani vojni se je vnil v Nemčijo, kjer je kot gost režiral v številnih gledališčih. O teh režijah smo obširneje poročali v lanskem letniku Gledališkega lista.

Za svoje življenjsko delo je bil Piscator ob 60-letnici odlikovan z Goethejevo medaljo.

Da nekoliko podrobneje ilustriram Piscatorjeve poglede na uporabo tehničnih pripomočkov v gledališču, citiram dve njegovi izjavi, ki ju je v zadnjem času v tej zvezi objavil.

V Münchner Merkurju piše 16. decembra 1953: »Dostikrat je videti, kot da je tehnična revolucija brez sledu šla mimo gledališča. Vrtilni oder so baje poznali že Rimljani, prav tako so ga baje uporabljali že v starem japonskem gledališču. Ni pa mogoče zanikati, da vsi eksperimenti od tako imenovanega gledališča v cirkuški areni do najnovejšega sobnega gledališča, ki pravzaprav odra v pravem pomenu besede ne pozna, da so vsi ti eksperimenti težili za novo gledališko arhitekturo. Gledališče se hoče približati ljudstvu in se mu tudi mora približati, zato ne bo mogel gledališču nihče preprečiti in prepovedati eksperimentov, ki služijo za to, da najdemo tisto pot, ki vodi k ljudstvu. Na nobenem področju človeškega udejstvovanja in človeškega razvoja ne moremo napredovati brez eksperimentov, v umetnosti pa naj bi bilo eksperimentiranje prepovedano.«

V Gledališkem listu državnega gledališča v Remscheidu (štev. 5, sezona 1953-54) pa pravi Piscator v sestavku Živo gledališče in tehnika naslednje: »Že 30 let vpijejo, da tehnika ubija živo besedo, da je igralčeva beseda zaradi tehnike prikrajšana. Beseda. Čigava beseda? Katera beseda? Koliko besed pa je sploh napisanih, ki so tako plastične, da jim do polne veljave ni potreba pomagati z nobenim optičnim učinkom? Toda tudi če bi imeli danes večje pesnike in dramatike kot jih imamo, je pa vendarle dejstvo, da občinstvo v nobenem razdobju ni bilo tako navezano na optične učinke kot prav danes. To dokazujejo uspehi filma in televizije. In medtem ko se sredstva filma in televizije vsak dan izpopolnjujejo — zdaj se je začel razvijati celo plastični film — pa je gledališče prav tu vsak dan bolj revno, zaradi česar je dostikrat neučinkovito.

Mislim, da ni potrebno graditi ogromnih scenerij, da ni treba v gledališču zidati, betonirati in postavljati železnih konstrukcij, pač pa da je treba v gledališču uporabiti tehnična sredstva, ki se v našem času tako bliskovito razvijajo in izpopolnjujejo.«

Dasi so lahko Piscatorjeve trditve sporne (in tudi so sporne), pa je vendarle res, da je recimo prav v naših starih gledališčih ena od bistvenih ovir za hitrejši razvoj gledališkega udejstvovanja primitivna tehnična ureditev.

SIR RALPH RICHARDSON — DRAMSKI PISATELJ. Slavnega angleškega in filmskega igralca Richardsona pozna naše občinstvo iz številnih dobrih angleških filmov. Zdaj je objavil angleški tisk vest, da je Richardson napisal dramo Dan ob morju (*A Day by the Sea*). Drama je bila v Londonu tudi že uprizorjena, vendar pa je pri kritiki in pri občinstvu doživela precejšen neuspeh. Kritiki so mnenja, da je Richardsonovo odrsko delo prej poetična literarna tvorba kot pa delo, ki bi s svojo dramatičnostjo in napetostjo moglo zagrabit i gledališko publiko.

VIVIEN LEIGH JE ZOPET ZDRAVA. Znana angleška igralka Vivien Leigh, ki jo pri nas poznamo kot Ano Karenino, kot Blanche v filmu Tramvaj Poželenje in lady Hamilton in ki je zadnje leto zaradi

hude živčne bolezni prenehala igrati, je ozdravela in s svojim možem Laurencem Olivierom zopet nastopila v Rattiganovi igri Speči princ. Terence Rattigan, eden od najpomembnejših sodobnih angleških dramatikov je to delo napisal kot priložnostno igro za kronanje angleške kraljice. Režijo so zaupali Olivierju kot najmočnejšemu živečemu angleškemu režiserju in igralcu. Uprizoritev je sicer bila pripravljena šele po kronanju, a po glasovih kritike je pomenila izreden dogodek v angleškem gledališkem življenju.

REINHARDTOV PRSTAN, svojevrstno odlikovanje, ki se že 50 let podeljuje najboljšemu nemškemu igralcu, je izgubljen. Da bi to odlikovanje v svojem kroženju ne bilo prekinjeno, so omislili nov prstan, ki ga bo najprej eno leto nosila Helena Thimíng, Reinhardtova vdova, nakar ga bodo zopet podelili najboljšemu nemškemu igralcu.

OD LETA 1948 DALJE ZELO MALO VEMO o romunskem gledališču. Mislim, da zato ne bo odveč, če publiciramo nekaj podatkov o romunskem gledališču, ki jih povzemann po poročilih o razstavi romunskega gledališča v Zürichu. Po teh poročilih ima Romunija danes 40 poklicnih gledališč, od tega jih igra 34 v romunskem jeziku, 4 v madžarskem, dva pa v judovskem jeziku.

Dejstvo, da so Romuni organizirali tako razstavo v Švici, je izredno zanimivo. Kaže, da gre za neke vrste propagandni manevar, kajti poročila molče o repertoarju teh gledališč in o organizacijskem ustroju gledališkega dela v Romuniji.

FRANCOSKA DRAMA NA NEMŠKO POLITIČNO TEMO bi se lahko imenovala Maulnierjeva drama Hiša noči (La Maison de la Nuit), ki je pred kratkim doživela krstno predstavo v Parizu. Drama obravnava politične konflikte na meji med vzhodno in zapadno nemško cono in se dogaja med političnimi agenti. Drama je v Parizu doživela lep uspeh, v kratkem pa bo prevedena tudi v nemščino.

NEMŠKI DRAMATIK BERTHOLD BRECHT, o katerem sem obširno poročal v eni prejšnjih števil, je po zadnjih poročilih prevzel vrhovno umetniško vodstvo uprizoritve svoje drame Mati v dunajski Scali. Pri tem je zanimivo, da s tem uvaja neko novo funkcijo v gledališko delo. Režija Matere je namreč poverjena drugemu režiserju, on pa sodeluje pri študiju predstave kot neke vrste umetniški revizor, ne da bi bil z gledališčem v kakršnem koli rednem službenem odnosu. Vse kaže, da režiserju ne zaupajo dovolj, da pa je sam Brecht preveč okupiran z drugim delom, da bi mogel sam voditi režijo.

SE ENA ZANIMIVA GLEDALIŠKA NAGRADA. Pariški gledališki in filmski kritiki podeljujejo vsako leto dve prav nenavadni gledališki nagradi. Prvo, ki so ji dali vzdevek jabolčna nagrada, podeljujejo za najboljšo sodelovanje med režiserjem in igralci, drugo, ki so ji dali vzdevek limonova nagrada (ali pravzaprav nenagrada), pa podeljujejo

za najslabše sodelovanje med igralci in režiserjem. Lani je prvo nagrado prejel znani režiser Georges — Henri Clouzot, drugo pa režiser Claude Autant — Lara (da bo ironija še večja, za slabo sodelovanje z nikomer drugim kot z Jeanom Gabinom!).

ZARADI STAVKE ODRSКИH IN TEHNIČNIH DELAVCEV so v novembru lani zaprli vsa pariška državna gledališča razen Vilarovega. Tak drastičen odgovor na stavko naj bi veljal vsem gledališkim francoskim delavcem kot opomin, da po mnenju francoskih gospodarskih krogov subvencije za gledališča že sedaj daleč preveč obremenjujejo državni proračun in da je prej pričakovati, da bodo subvencije zmanjšane kot pa povečane. Francoski delavci so torej na žalost iz tega spopada izšli kot premaganci, nakar so morali pristati na to, da bodo dalje delali pod starimi delovnimi pogoji in ob starih plačah.

TRI AMERIŠKE DRAMSKE NOVITETE. Ameriški tisk poroča o uprizoritvah treh dramskih novitet, ki so dosegle nadpovprečen uspeh. Prva je dramtizacija Willinghamsovega romana Umri kot mož. Zgodba se odvija v neki kadetnici na ameriškem Jugu, kjer mlad gojenec pride v konflikt s predpisi in z zlagano moralo višje oficirske družbe.

Druga ima naslov Stopi krepko naprej. Napisal jo je mlad črnski pisatelj Luis Peterson. Tudi ta drama se dogaja na ameriškem Jugu med črnici. V njej ne nastopa niti en belec. Zaradi globokega etičnega jedra je drama doživela izredno živ odmev v New Yorku.

Tretja noviteta — delo Roberta Andersona pod naslovom Čajanke in simpatije — obravnava problem razvoja v puberteti. Do konflikta pride v neki konservativni deški šoli, kjer se vzgajajo otroci bogatih Amerikancev. Tu osumijo mladega fanta, da je homoseksualec, nakar fant v obrambi razgalja vso gnilobo zlagane morale, ki vlada tako v šoli kot v družbi, ki ji pripada.

Nobenega od omenjenih del nam za sedaj ni bilo mogoče dobiti, da bi ga eventualno prevedli in uvrstili v repertoar.

TUDI PRI NAS ZNANI ŠVICARSKI DRAMATIK IN TEORETIK FRIEDRICH DURENMATT je pred kratkim imel predavanje pod naslovom: Problemi moderne praktične dramaturgije. Po obširni analizi repertoarjev vodilnih evropskih gledališč Durrenmatt ugotovi, da je evropska dramatika v hudi krizi in da vlada v vseh gledališčih precejšnja repertoarna zadrega. Na dlani je torej, da je treba iskati novih in novih prijemov. »Ali je mogoče probleme današnjega časa obvladati recimo s Schillerjevo dramsko tehniko,« vprašuje predavatelj. Mnenja je, da ne in pravi dalje: »Iz Hitlerjev in Stalinov ni mogoče oblikovati tragičnih likov.« Veliko več možnosti kot drama ali celo tragedija ima po njegovem mnenju danes komedija. Tragika našega časa je po njegovem v tem, da jo je mogoče v gledališču posredovati samo v komediji, samo v komičnem in smešnem odtisu resničnosti.

AMERIŠKI DRAMATIK TENNESSEE WILLIAMS, ki ga pri nas poznamo po drami in filmu Tramvaj Poželenje je napisal novo dramo pod naslovom Poletne nevihte. Podrobnosti o delu mi za sedaj niso znane.

ker še ni doživelo krstne uprizoritve. Krstno uprizoritev napovedujejo v gledališču l'Oeuvre v Parizu pod naslovom Orages d'été.

DVE NOVI KNJIGI: Pri založbi Atlantic v Zürichu je izšla letos 224 strani obsegajoča razprava Otmarja Friesa pod naslovom Richard Wagner in nemška romantika.

Na Dunaju je izšel prvi zvezek zbranih del Gerharta Hauptmanna v redakciji znanega gledališkega zgodovinarja Josefa Gregorja. V tem zvezku so objavljeni Tkalci, Aničina pot v nebesa, Bobrov kožuh in Voznik Henschel. Knjiga ima 416 strani, izšla pa je pri založbi Bertelsmann.

DOMAČE GLEDALIŠKE VESTI

PRIHODNJA PREMIERA bo konec februarja. V režiji Branka Gombača, v scenski opremi inž. arh. Ernesta Franza in v kostumski opremi Mije Jarčeve bo na celjskem odru prvič v Jugoslaviji uprizorjena nizozemska drama MLADOST PRED SODIŠČEM. Delo je za celjsko gledališče prevedel Branko Gombač. Avtor je nizozemski pisatelj Hans Tiemayer.

SEZNAM SLIK, KI JIH NA TRETJI REDNI UMETNIŠKI RAZSTAVI V FOYERU CELJSKEGA GLEDALIŠČA RAZSTAVLJA AKADEMSKI SLIKAR FRANCE GODEC

1. Polakt — pastel	16. Ljubljana
2. Kavarna — pastel	Sedeča — polakt — pastel
3. Artistka — pastel	23. Dekle s šopkom
14. Dekle v narodni noši	Risba za relief spomenika
5. Bolnica	34. Vsi sveti
20. Plesalka	28. Materinstvo
22. Gledališče	25. Stari prijatelji
19. Koncertantka	26. Rože
7. Branjevke	30. Avtoportret — olje
8. Prijatelji	Ležeči polakt — pastel
11. Karneval	29. Dekle in ura
12. Igralka	21. Nocturno — pastel
10. Predpomlad v vrtovih	31. Staro mesto
4. Starka šiva	24. Dekle s šopkom
17. Starka pere	33. Otrok s knjigo
9. Žena v fotelju	36. Ljudje ob morju
6. Knjižničarka	18. III. razred
13. Čistilka	32. Pri čitanju
15. Žena, ki se lišpa	35. Podoba žene s šalom
Avtoportret — pastel	27. Portret — olje

Gledališki list Mestnega gledališča v Celju. Izhaja za vsako premiero. Leto VIII, številka 5, sezona 1953/54. Lastnik in izdajatelj Mestno gledališče v Celju. Predstavniki Fedor Gradišnik, sen. Urednik Lojze Filipič. Zunanja oprema arh. Sveta Jovanović. Tiska Celjska tiskarna. Vsi v Celju. Naklada 800 izvodov. Cena izvodu dvajset dinarjev.

Če želite lepo urediti prostore, v katerih živite in delate, se obrnite na nas! Nudimo Vam družinske spalnice iz vseh vrst furnirja, mehke spalnice, kuhinjske opreme, delovne kabinete, kavče, otomane, trodelne žimnice in vložke za postelje. Razen tega Vam nudimo mehke in trde rezane les, plemenite in slepe furnirje vseh vrst, kakor tudi raznovrstno embalažo.

Telefon: 22-76

33-77

Prodajalna:

Zidaniškova ul. 15

tel. 23-34

S A V I N J A   L E S N A   I N D U S T R I J A   -   C E L J E

B E T O N   C E L J E

S P L O Š N O   G R A D B E N O   P O D J E T J E

L J U B L J A N S K A   C E S T A   1 6   —   T E L E F O N :   š t e v .   2 0 - 3 0   i n   2 1 - 3 1

Podjetje zaposluje nad 1000 delavcev, razpolaga s potrebnimi prevoznimi sredstvi in stroji ter opravlja vse vrste visokih in nizkih gradenj — HITRO IN SOLIDNO — Podjetje ima svoje laboratorije za preizkušnjo materiala; sestavlja predračune za vse vrste gradbenih del.

Instalacije mrzle in tople vode ter vseh vrst centralnih kurjav, razne kovinske izdelke in popravila opravlja

K O V I N S K O   P O D J E T J E   C E L J E

5